האשה נקנית פרק ראשון קידושין לג.

יכול יהדרנו בממון. כדכתיב (ויקרא יט) לא תהדר פני גדול דמשמע בממון וכגון ודל לא תהדר בריבו (שמות כג): **מי לא עסקינן.** כלומר מי לא משמע נמי אפילו נוקב מרגניתא שאומנות יקרה היא ומצריך ליה למיקס ואע"ג דבטל ממלאכתו ואיכא הסרון כיס: **מה הידור שאין בו ביטול מלאכה.** דאין לשון הידור אלא נטיות פנים או בממון או בכיבוד דברים ואין במשמעו ביטול מלאכה: **מה קימה שאין בה הסרון כיס.** דהא אוקימנא דבשאין בה ביטול מלאכה עסקינן ומו לא שייך בה הסרון כיס: **אף הידור שאין בו הסרון כיס.** ועל כרחך לא נכתב הידור אלא לדרוש כדאמרן למעוטי עמידה מרחוק ולמעוטי בית המרחץ כדאמרן: **עומדין מפניהם.** במציאי בכורים קאי כשעוברים בתוך ירושלים: **נמלאם מבטילין.** אלא יציאו עוד שיאמרו נבזים אנו בעייניהם ואלו מטום מיבוי מלוה הוה ואילו בני אדם הייכרים מטובים בעיר ועטוקים במלות לא הוה למיקס מקמייהו: **מסתופף.** מרחץ כדמתרגמי' (בראשית מג) וירחץ ואתמי: **שני תומשים.** שני ממישות של ספר שניתי לו מדרש אגדותיו: **שני שלישי שלים.** שני מלקים של שלים הספר: **תורת כהנים.** ספר ויקרא שניתי לו בריית של מדרש הספר: **כהן היה מהרהר.** ועורר היה ולא הכין בעברן לפניו: **בני גוי.** מקום שבני אדם עומדים ערומים והא דר' שמעון ברבי בנתי בראי מקום שעומדים לבושים דהתם מקום הידור הוא: **ס"ג מסתכרא.** דר' שמעון ברבי בנתי בראי מדקאמר ליה כהן יושב ומהרהר: **לאונסיה שאני.** פעמים שהוא עורד ומעיין בשמועתיה לפני כניסתו למרחץ וע"כ היא שגורה בפיו ולבו ומעיין בה בכניס המרחץ: **כרשיעי עסקינן.** בתמיה למה לי קרא אם לאה ועלס עיניו הרי עבר על מקום והדרת: **ומן חיוביה.** בתרגמא אמותיו דלקמן (עמוד ב'): **ס"ל וירא.** יש לך לירא מן היולר היודע מחשבותיך שאתה מבקש מחבולות להפטר ממלותו: **שיש בה הידור.** כבוד ונטיות פנים שדבר הייכר הוא שבטיבו עמד: **בחידוד גיסא.** הבר מפסיק ביניהם: **ולאו רב מובהק אנא.** ואף על פי שאתם רחוקים יותר מד' אמות אינני לבו למיקס: **לאו אדעתין.** לא נזכרנו לעמוד שהיינו עורדים: **ואי מקיף.** מסבב דרך אחרת שלא ס"לעבור לפני הגבור: **חיי.** מאריך ימים: **דגיסי בהו כרבנן.** תמיד רגילים אלא ולבם גם בחכמים כאילו הם מהם: **גיסי.** בלע"ז פריב"ך: **הרפתקי.** מקרקות ולרות ולאו נסים הרבה ומופתים: **עדו עליהן.** עברו עליהם: **אביי יהיב ידא לסבי.** פושט ידו לזקנים כל כמה שעוברים אצלו ושעינן עליו: **רבא.** היה שולח שלוחיו לפשוט להן יד אבל הוא עצמו לא: **רב נחמן משדר גוזאי.** פריסים שהיו תמיד לפניו לפי שהיה שר תחת הנשיא ואם כ"ד היו רגילין לעמוד לפניו משרתים לבהמת ולכוף מאן דלא ניים דינא וכשהיו זקנים עוברים לפניו היה שולח הבך פריסים לתחזיק בידם אבל הוא עצמו לא שלח לזגזל בתורתו דאמר מי לאו מורה כמה נחמן איכא בשוקא הלכך אין תשיבותי בשביל עצמי אלא בשביל תורה. ואית דמפרשי אביי יהיב ידא לסבי דבמכבד עצמו בזקנים ופושט להם ידו שישען הוא עליהם רבא משדר שלוחיה שיצאו לקראתו לכבודו וכן רב נחמן ולית דבל היכא דגרמי' יהיב ידא להשען אחרים עליו קאמר ולא להשען הוא על אחרים כדאמר בפרק קמא דיומא (דף ט.): **ריש לקיש הוה סמי בירדנא אמת רבה בר בר חנה יהיב ליה ידא שישען ר' שמעון בן לקיש עליו ויצא לשפת הנהר:**

מכבוד

מפני שיבה תקום והדרת תקום והדרת פני זקן ומדלא כתב הכי ש"מ חד הוא אמר מר יכול יהדרנו בממון ת"ל תקום והדרת מה קימה שאין בה חסרון כיס אף הידור שאין בו חסרון כיס וקימה לית בה חסרון כיס מי לא עסקינן דקא נקיב מרגניתא אדהכי והכי קאים מקמיה ובטיל ממלאכתו אלא אקיש קימה להידור מה הידור שאין בו [6]ביטול אף קימה שאין בה ביטול ואקיש נמי הידור לקימה מה קימה שאין בה חסרון כיס אף הידור שאין בו חסרון כיס מכאן אמרו [7]אין בעלי אומניות רשאין לעמוד מפני תלמידי חכמים בשעה שעוסקין במלאכתם ולא [8]והתנן [9]כל בעלי אומניות עומדים מפניהם ושואלים בשלומם ואומרים להם אחינו אנשי מקום פלוני בואכם לשלום א"ר יוחנן מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים אין עומדים אמר רבי יוסי בר אבין [10]בוא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה שהרי מפניהם עומדים מפני תלמידי חכמים אין עומדים ודלמא שאני התם דא"כ (6) אתה מכשילן לעתיד לבא אמר מר יכול יעמוד מפניו מבית הכסא ומבית המרחץ ולא והא ר' חייא הוה יתיב בי מסחותא וחליף ואזיל רבי שמעון בר רבי ולא קם מקמיה ואיקפד ואתא אמר ליה לאבוה שני חומשים שניתי לו בספר תהלים ולא עמד מפני ותו בר קפרא ואמרי לה ר' [11]שמואל בר ר' יוסי הוה יתיב בי מסחותא על ואזיל ר' שמעון בר רבי ולא קם מקמיה ואיקפד ואתא א"ל לאבוה שני שלישי שליש שניתי לו בתורת כהנים ולא עמד מפני ואמר לו שמא בהן יושב ומהרהר טעמא דבהן יושב ומהרהר הא לאו הכי לא לא קשיא [12]הא בבתי גואי הא בבתי בראי ה"נ מסתברא [13]דאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן [14]בכל מקום מותר להרהר חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא דילמא לאונסיה שאני: יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו [15]אטו ברשיעי עסקינן אלא [16]יכול יעצים עיניו מקמי דלימטיה זמן חיובא דכי מטא זמן חיובא הא לא חזי ליה דקאים מקמיה ת"ל תקום ויראת אלהיך אני ה' שיש בה הידור הוי אומר זה ד' אמות אמר אביי לא אמרן אלא ברבו שאינו מובהק אבל ברבו המובהק [17]מלא עיניו אביי מכי הוה חזי ליה לאודניה דחמרא דרב יוסף דאתי הוה קאים אביי הוה רכיב חמרא וקא מסגי אגודא דנהר סגיא יתיב רב משרשיא ורבנן באידך גיסא ולא קמו מקמיה אמר להו ולאו רב מובהק אנא אמרו ליה [18]לאו אדעתין: ר' שמעון בן אלעזר אומר מנין לזקן שלא יטריח ת"ל זקן ויראת: אמר אביי נקטינן [19]דאי מקיף חיי אביי מקיף רבי זירא מקיף רבינא הוה יתיב קמיה דר' ירמיה מדיפתי חלף ההוא גברא קמיה ולא מיכסי רישא אמר כמה חציף הא גברא א"ל דלמא ממתא מחסיא ניהו דגיסי בה רבנן: איסי בן יהודה אומר מפני שיבה תקום ואפילו כל שיבה במשמע: [20]אמר ר' יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה ר' יוחנן הוה קאי מקמי סבי דארמאי אמר כמה הרפתקי עדו עלייהו דהני רבא מיקם לא [21]קאי [22]הידור עבד להו אביי [23]יהיב ידא לסבי רבא משדר שלוחיה רב נחמן משדר גוזאי אמר אי לאו תורה כמה נחמן בר אבא איכא בשוקא א"ר אייבו אמר ר' יוחני אין

אין בעלי אומניות רשאין לעמוד בו'. תימה מה לשון רשאי שייך דמשמע דאיכא איסורא ויי"ל דמיירי בעוסקין במלאכת אחרים [1] והשתא שייך לשון רשאים [2] ומיהו יי"ל רשאים כמו חייבין כי היא דתנן בערכין פרק המקדיש שדהו (דף כח:) כתב רולה אדם ליתן בשור זה לעולה אע"פ שאינו רשאי פי' אע"פ שאינו חייב [3] והשתא ניחא דמיירי שפיר בעוסקין במלאכת עצמן [4]: **שני** חומשין. פי' בקונטי' לשון חומש הספר וי"מ חמשה חומשין ים בו כמו בשל תורה שדרי האים (תהלים ח) כאיל תערוג על אפיקי מים (שם מב) אך טוב ליסרני אל (שם עב) תפלה למשה (שם ל) יאמרו גאולי (שם קז) [5] לכל אחד מן הספרים אלו מסיים בתמן לבד מן האחרון שהוא סוף תהלים: [**שמא** בהן יושב ומהרהר בו'. לא היה לריך לומר בהן דה"ה בשאר ד"ת אלא הא דקאמר הכי קוד [6] ה' לירלאו [7] כדאלתא [8] בב"ר: דאמר ר' חייא יבא עלי אם לא הייתי מסתכל בספר תהלים בו'. ת"י:]

אין

מפניהם עומדים. לכבוד כדי שיהו רגילים לבא (שם). חביבה מצוה בשעתה. לריכים אנו לחבבה (שם). מבשילן לעתיד לבא. שאם לא יקלום להם פניה לבויים ולכך כבוד, לא יהיו רגילים לבא מפני הטורח (שם). מסותא. מרחץ כמו מסמוסה וירחץ מתרגמינן ולסתי (שבת לדרין סב:). **הא בבתי גואי הא בבתי בראי.** מרתלאות שלהן כ' מדרים היו לו פנימי לבוא ולהסתבף אחלמי שיולד לחוכי מן המרחץ ולוכם מקום מותר להרהר. בדברי תורה (שבת מ:). חוץ מבית המרחץ. לפי שאדם עומד ערום (ע"ז מד:). **רבו המובהק.** שרוב חכמתו ממנו (ב"מ לג:). **לאו אדעתין.** לא נתתי לבי (ברכות כו:). נקטינן. מסורת מתנותיו מנהג מרבותינו (עירובין ה:). **הרפתקי.** מקרות (ר"ה סז:). **הדור עבד להו.** לוטש מעט כאילו ריאה לעמוד (לעיל לב:).

שמב א מיי' פ"ו מהלי' ת"ת הל' כ סמג עשין יג טוש"ע י"ד סי' רמד סעיף ה:
שמג ב מיי' פ"ד מהלי' כוכים הלכה ח:
שמד ג (מיי' פ"ג מהלי' ק"ש הל' ג) ש"ע י"ד סימן רמד סעיף ד הגהה"ה:
שמה ד מיי' פ"ג מהלי' ק"ש הלכה ד סמג עשין יח ש"ע מ"ח סי' סה סעיף כ:
שמו ה ו מיי' פ"ו מהלכות ת"ת הל' כ ו סמג עשין יג טוש"ע י"ד סי' רמד סעי' כ ג:
שמז ז מיי' סס פ"ה הלכה ז סמג סס טוש"ע סס סעיף ט:
שמח ח מיי' סס פ"ו הלכה ג טוש"ע סס סעיף ו:
שמט ט י מיי' סס פ"ו הלכה ט טוש"ע סס סעיף ז:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דל"ל נמצאת אתה כו':

לעזי רש"י

פריבי"ך. מכיר קרוב.

מוסף רש"י

אין בעלי אומניות. העוסקים במלאכת אחרים (חולין נד:). מפניהם עומדים. לכבוד כדי שיהו רגילים לבא (שם). חביבה מצוה בשעתה. לריכים אנו לחבבה (שם). מבשילן לעתיד לבא. שאם לא יקלום להם פניה לבויים ולכך כבוד, לא יהיו רגילים לבא מפני הטורח (שם). מסותא. מרחץ כמו מסמוסה וירחץ מתרגמינן ולסתי (שבת לדרין סב:). **הא בבתי גואי הא בבתי בראי.** מרתלאות שלהן כ' מדרים היו לו פנימי לבוא ולהסתבף אחלמי שיולד לחוכי מן המרחץ ולוכם מקום מותר להרהר. בדברי תורה (שבת מ:). חוץ מבית המרחץ. לפי שאדם עומד ערום (ע"ז מד:). **רבו המובהק.** שרוב חכמתו ממנו (ב"מ לג:). **לאו אדעתין.** לא נתתי לבי (ברכות כו:). נקטינן. מסורת מתנותיו מנהג מרבותינו (עירובין ה:). **הרפתקי.** מקרות (ר"ה סז:). **הדור עבד להו.** לוטש מעט כאילו ריאה לעמוד (לעיל לב:).

מוסף תוספות

א. ומינה ילפינן לעסוקין במלאכתן נמי שאינן חייבין שאם אלו היו חייבין גם אותן היו רשאין. תוס' ריי"ד: ונראה דאפילו עסוק במלאכתו לא מחייב כדאמרינן מה קימה שאין בה חסרון כיס אף הידור שאין בו חסרון כיס. תוס' חולין נד: ב. חוב מתרגמינן רשו. ריטב"א. כדמתרגמינן לא תהיה לו בנעשה לא תהא ליה כרשיא. תוס' חולין נד: ג. כששאל רבי לרבי חייא למה לא עמד השיב לו יבא עלי. תוס' הרא"ש.

תוס' ר"י הזקן

ובטיל ממלאכתו. ויש שוה פרוטה באותה קימה. מה הידור. שיכול להדרו אפילו כשעושה מלאכתו. אף קימה. שאם עושה מלאכה אינו מצווה לקום. ומה קימה [שאין בה חסרון כיס]. שהרי אינו נותן לו ממוני. אינן רשאין. פירי"ש באלו טרפות [חולין נד. ב ד"ה אין] כשעוסקים במלאכת אחרים. ע"כ. ולישנא דעסוקים במלאכתן לא משמע מלאכת אחרים אלא משמע מלאכת עצמן. ופשטיה דעובדא דר' חגינא פתרא דאלו טרפות נמי משמע שהיה עוסק במלאכת עצמו דקא קרי ליה פתוריא כלומר שהיה שולחני. אע"פ שנדחק שם ר"ש לפרש שהיה משתכר בשביל אחרים למחצה. ופי' אינן רשאין. כלומר מצד החיוב והוא כמו אינן חייבין. דלפר"ש קשה אפילו הם במלאכת אחרים אמאי אינן רשאין ישלמו לבעל הבית שכר בטולם. אלא ודאי אינן רשאין מצד החיוב קאמר, שהתורה לא צוותה שיקומו מפני ת"ח בשעה שעוסקים במלאכה הילכך אינן רשאין לעשות כן מפני מצות הידור והוא כמו אינן חייבין. וכן חבין דעת הר"ם בת"ח פ"ו [ה"ב] שכתב ואין בעלי אומניות חייבים לעמוד מפני ת"ח בשעה שעוסקים במלאכתן. חומשים. שספר תהלים נחלק לחמשה ספרים. בתי גואי. שעומדים שם ערומים שאין שם הידור. רבו שאינו מובהק הוא אם הוא גדול הימנו אעפ"כ שלא למדו כלל או אם הוא פחות הימנו ולימדו קצת. כמו שביארתי בסוף אלו מציאות. ורבו מובהק לא מקרי אלא כשלמד ריב חכמתו ממנו. הוה קאי. דרכוב כמהלך דמי ונתחייב לעמוד כמלא עיניו דרבו מובהק היה. לאו אדעתין. כלומר לא ראינוך. נקטינן. קבלה היא בידינו שאם מקיף עליו את הדרך והולך בדרך אחר כדי שלא יטריחם מארך ימים. דמייסי. דעתם קרובה אצל החכמים והורגלו בכך ואינם מקפידים כשהולכים לפניהם בגילוי הראש. הלכה כאיסי. ומסתברא דאיסי לא פליג אדר' יוסי ותרוייהו פליגי את"ק דבעי זקנה. הלכך אפילו יניק וחכים, וכן דעת הר"ם [פ"ו ה"א]. הרפתקי. סבות ועניינים. עדו. עברו. כמו ולא עדה עליו שחל [איוב כח, ח].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com